

Državni izpitni center

SPOMLADANSKI ROK

ELEKTROTEHNIKA

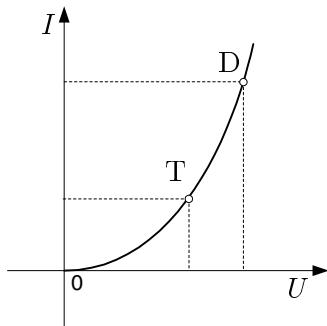
NAVODILA ZA OCENJEVANJE

Ponedeljek, 7. junij 2004

SPLOŠNA MATURA

A01

Podana je karakteristika UI nelinearnega porabnika. Na njej sta označeni delovni točki T in D.

V izbrani delovni točki T ima porabnik določeno upornost R . Pri večjem toku v delovni točki D je njegova upornost:

- A manjša,
- B večja,
- C enaka,

kakor v delovni točki T.

Obkrožite črko pred pravilnim odgovorom.

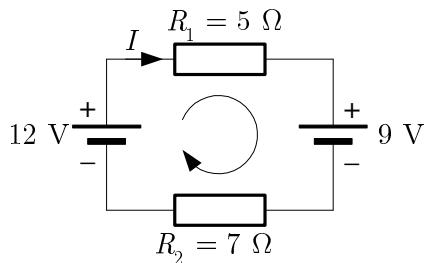
(2 točki)

Rešitev in navodila za ocenjevanje:

Pravilen je odgovor A.

A02

Dano je vezje z dvema izvoroma napajanja.

- a) Zapišite Kirchhoffov zakon zanke (smer obhoda je označena).

(1 točka)

- b) Določite tok v vezju.

(1 točka)

A05

Kondenzatorja s kapacitivnostima $C_1 = 20 \mu F$ **in** $C_2 = 60 \mu F$ **sta vezana zaporedno.** **V polju kondenzatorja** C_1 **je nakopičena električna energija** $W_1 = 22,5 \mu J$.

Kolikšni sta elektrini Q_1 in Q_2 ?

(2 točki)

Rešitev in navodila za ocenjevanje:

Izračun elektrin Q_1 in Q_2

$$W_1 = \frac{Q_1^2}{2C_1}$$

$$Q_1 = \sqrt{2W_1 C_1} = \sqrt{2 \cdot 22,5 \cdot 10^{-6} \cdot 20 \cdot 10^{-6}} = 30 \cdot 10^{-6} = 30 \mu C \quad \dots \quad 1 \text{ točka}$$

$$Q_1 = Q_2 \quad \dots \quad 1 \text{ točka}$$

A06

Toroidna tuljava z jedrom iz nemagnetnega materiala ima srednjo dolžino $l_s = 24 \text{ cm}$. **Vzbujalno navitje ima** 500 **ovojev; po njih teče tok** $2,4 \text{ A}$ ($\mu_0 = 4\pi \cdot 10^{-7} \text{ Vs/Am}$).

a) Kolikšna je magnetna poljska jakost H v tuljavi?

(1 točka)

b) Izračunajte gostoto magnetnega pretoka B .

(1 točka)

Rešitev in navodila za ocenjevanje:

a) Magnetna poljska jakost v tuljavi

$$H = \frac{IN}{l_s} = \frac{2,4 \cdot 500}{0,24} = 5000 \text{ A/m} = 5 \text{ kA/m} \quad \dots \quad 1 \text{ točka}$$

b) Gostota magnetnega pretoka

$$B = \mu_0 H = 12,56 \cdot 10^{-7} \cdot 5000 = 6,28 \cdot 10^{-3} \text{ T} = 6,28 \text{ mT} \quad \dots \quad 1 \text{ točka}$$

A07

Skozi dolgo zračno tuljavo teče tok $I = 10 \text{ A}$, **v tuljavi pa je nakopičena magnetna energija** $W_m = 2 \text{ mJ}$.

Kolikšna je induktivnost L tuljave?

(2 točki)

Rešitev in navodila za ocenjevanje:

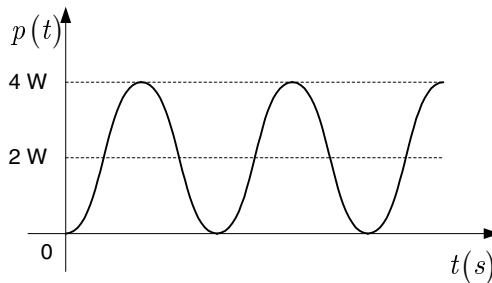
Izračun induktivnosti tuljave

$$W_m = \frac{LI^2}{2} \quad \dots \quad 1 \text{ točka}$$

$$L = \frac{2W_m}{I^2} = \frac{2 \cdot 2 \cdot 10^{-3}}{100} = 40 \cdot 10^{-6} = 40 \mu H \quad \dots \quad 1 \text{ točka}$$

A10

Iz sinusnega generatorja priteka v breme moč, ki ima narisani časovni potek.

Breme je:

- A ohmsko,
- B ohmsko-induktivno,
- C induktivno.

Obkrožite črko pred pravilnim odgovorom.

(2 točki)

Rešitev in navodila za ocenjevanje:

Pravilen je odgovor A.

A11

Sinusna napetost z efektivno vrednostjo 110 V poganja skozi porabnik tok z efektivno vrednostjo 5 A . Kompleksorja napetosti in toka sta $\underline{U} = 110 e^{j0^\circ} \text{ V}$ in $\underline{I} = 5 e^{-j30^\circ} \text{ A}$.

Izračunajte kompleksor moči \underline{S} porabnika.

(2 točki)

Rešitev in navodila za ocenjevanje:

Kompleksor moči \underline{S}

$$\underline{S} = \underline{U}\underline{I}^* \dots \dots \dots \dots \quad 1 \text{ točka}$$

$$\underline{S} = 110 e^{j0^\circ} \cdot 5 e^{j30^\circ} = 550 e^{j30^\circ} \text{ VA} = (476 + j275) \text{ VA} \dots \dots \dots \dots \quad 1 \text{ točka}$$

A12

Realna zračna tuljava z induktivnostjo $L = 10 \text{ mH}$ ima pri krožni frekvenci

$$\omega = 500 \text{ rad/s} \quad \text{kvaliteto } Q = 20.$$

Kolikšna je ohmska upornost R navitja tuljave?

(2 točki)

A15

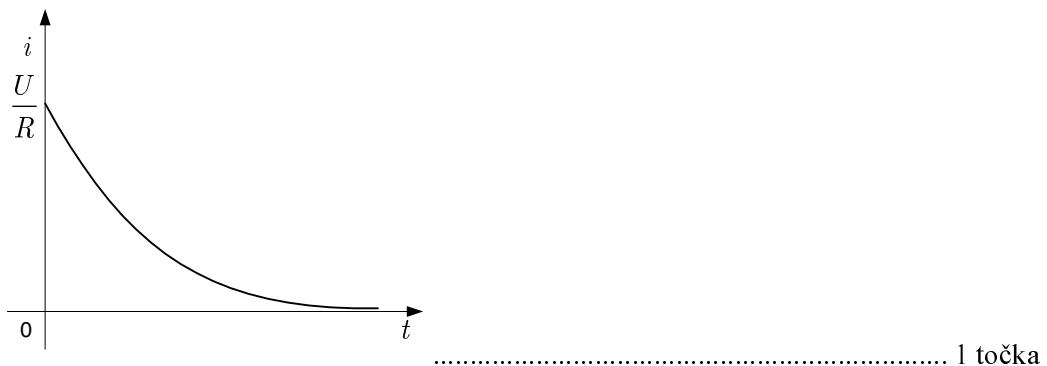
Kondenzator priključimo na enosmerno napetost U v času $t = 0$ prek ohmskega upora upornosti R .

Skicirajte časovna diagrama polnilnega toka in napetosti na uporu (ne na kondenzatorju).

(2 točki)

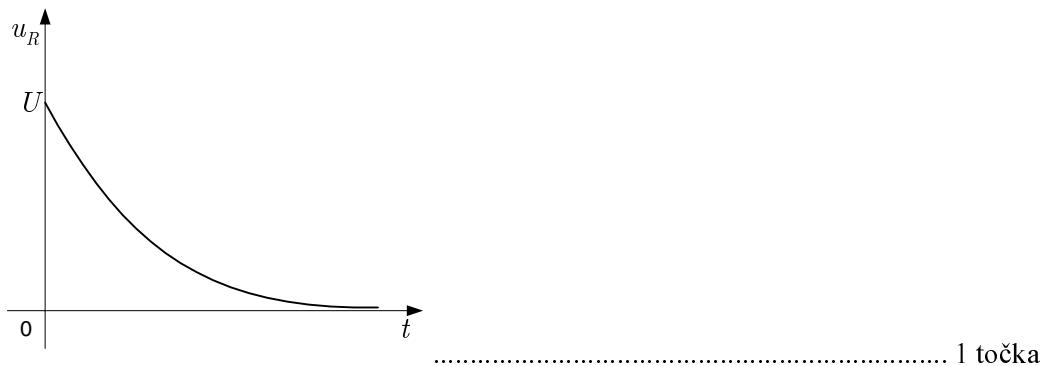
Rešitev in navodila za ocenjevanje:

Časovni diagram polnilnega toka

..... 1 točka

Časovni diagram napetosti na uporu

..... 1 točka

B04

Idealna tuljava z induktivnostjo $L = 63,7 \text{ mH}$ **je priključena na sinusno napetost**
 $u = 100\sqrt{2} \sin(314t) \text{ V}$.

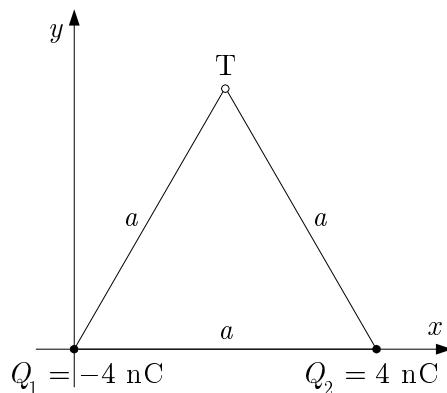
- a) Izračunajte induktivno upornost tuljave. (2 točki)
- b) Izračunajte efektivno vrednost toka v tuljavi in zapišite izraz za njegovo trenutno vrednost. (4 točke)
- c) Kolikšna je jalova moč tuljave? (2 točki)
- d) Določite maksimalno vrednost energije magnetnega polja. (2 točki)

Rešitev in navodila za ocenjevanje:

- a) Induktivna upornost tuljave
 $X_L = \omega L = 314 \cdot 63,7 \cdot 10^{-3} = 20 \Omega$ 2 točki
- b) Efektivna vrednost toka v tuljavi
 $I = \frac{U}{X_L} = \frac{100}{20} = 5 \text{ A}$ 2 točki
Izraz za trenutno vrednost toka
 $i = 5\sqrt{2} \sin(314t - 90^\circ) \text{ A}$ 2 točki
- c) Jalova moč tuljave
 $Q = UI = 100 \cdot 5 = 500 \text{ var}$ 2 točki
- d) Maksimalna vrednost energije magnetnega polja
 $W_m = \frac{LI_m^2}{2} = \frac{63,7 \cdot 10^{-3} \cdot (5\sqrt{2})^2}{2} = 1,593 \text{ J}$ 2 točki

C02

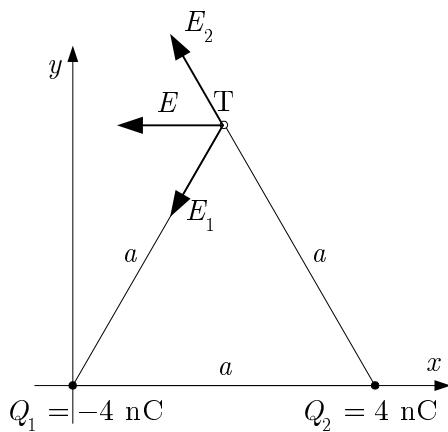
Točkasti elektrini $Q_1 = -4 \text{ nC}$ in $Q_2 = 4 \text{ nC}$ sta v medsebojni razdalji $a = 40 \text{ cm}$ v zraku. Točka T tvori z lego elektrin enakostranični trikotnik, kot je prikazano na sliki.

- a) V zgornjo sliko vrišite električno poljsko jakost \vec{E}_1 v točki T in izračunajte njeno vrednost. (3 točke)
- b) V zgornjo sliko vrišite električno poljsko jakost \vec{E}_2 v točki T in izračunajte njeno vrednost. (3 točke)
- c) V zgornjo sliko vrišite skupno električno poljsko jakost \vec{E} v točki T in izračunajte njeno vrednost. (4 točke)

Rešitev in navodila za ocenjevanje:

a)

Pravilno v sliko vrisana električna poljska jakost E_1 2 točki

Absolutna vrednost električne poljske jakosti

$$E_1 = \frac{Q_1}{4\pi a^2 \epsilon_0}$$

$$E_1 = \frac{4 \cdot 10^{-9}}{4\pi \cdot 0,4^2 \cdot 8,85 \cdot 10^{-12}} = 225 \frac{\text{V}}{\text{m}} \quad \dots \dots \dots \text{1 točka}$$

b) Pravilno v sliko vrinsana električna poljska jakost E_2 2 točki

Absolutna vrednost električne poljske jakosti

$$E_2 = E_1 = 225 \frac{\text{V}}{\text{m}} \quad \dots \quad 1 \text{ točka}$$

c) Pravilno v sliko vrinsana električna poljska jakost E 2 točki

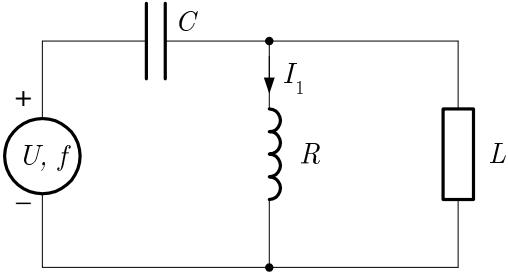
Skupna električna poljska jakost E

$$E = 2E_1 \cos 60^\circ = 2 \cdot 225 \cdot 0,5 = 225 \frac{\text{V}}{\text{m}} \quad \dots \quad 2 \text{ točki}$$

(Za pravilen odgovor štejemo tudi pravilen rezultat brez izračuna.)

C03

Na sliki je podano električno vezje. Upornost upora je $R = 40 \Omega$, induktivnost tuljave je $L = 1 \text{ mH}$, kapacitivnosti kondenzatorja C pa ne poznamo. Napetost izvora $u = 20\sqrt{2} \sin \omega t \text{ V}$ ima krožno frekvenco $\omega = 4 \cdot 10^4 \text{ rad/s}$.

a) Določite impedanco \underline{Z}_{RL} vzporedne RL vezave.

(2 točki)

b) Kolikšna naj bo kapacitivnost kondenzatorja, da bo vezje (nadomestni zaporedni krog) v resonanci?

(2 točki)

c) Kolikšna je moč generatorja v resonanci?

(2 točki)

d) Določite jalovo moč kondenzatorja in jalovo moč tuljave v resonanci.

(4 točke)

Rešitev in navodila za ocenjevanje:

a) Izračun kompleksne polne upornost \underline{Z}_{RL} vzporedne RL vezave

$$\underline{Z}_{RL} = \frac{Rj\omega L}{R + j\omega L} = \frac{40 \cdot j40}{40 + j40} = \frac{j40 \cdot (1 - j)}{2} = (20 + j20) \Omega \quad \dots \quad 2 \text{ točki}$$

ali

$$\underline{Y}_{RL} = \frac{1}{R} - \frac{j}{\omega L} = \frac{1}{40} (1 - j) = (25 - j25) \cdot 10^{-3} \text{ S} \quad \dots \quad 1 \text{ točka}$$

$$\underline{Z}_{RL} = \frac{1}{\underline{Y}_{RL}} = \frac{40}{(1 - j)} = 20(1 + j) = (20 + j20) \Omega \quad \dots \quad 1 \text{ točka}$$

